

LAUSUNTO

Finnpilot Pilotage Oy:n lausunto julkisuuslain uudistamisesta

VN /27452/2020

oikeusministeriön kirjaamo: kirjaamo.om@gov.fi

Yleisesti julkisuuslain uudistamisesta

Finnpilot Pilotage Oy pitää julkisuusperiaatteen ja siihen liittyvän avoimuuden toteutumista tärkeänä periaatteena julkista valtaa käytettäessä ja julkisia hallintotehtäviä hoidettaessa. Voimassa oleva julkisuuslaki (621/1999) toteuttaa julkisuusperiaatetta hyvin ja lain soveltaminen on vakiintunutta. Finnpilotin näkemyksen mukaan uuden julkisuuslain säätäminen ei ole tarpeellista, koska julkisuusperiaatteen toteutumisessa havaitut kehittämistarpeet voidaan toteuttaa myös uudistamalla voimassa olevaa lakia. Selkeämpiä säädöksiä on kaivattu lähinnä vain tietopyyntöjen käsittelyn menettelytapasäännöksiin sekä tietojenpyynnön kohteena olevan viranomaisen asiakirjan määrittelyyn. Näiden asioiden korjaaminen ei edellytä kokonaan uuden julkisuuslain säätämistä. Oikeusministeriön asettaman työryhmän tehtävänantona oli ajantasaistaa voimassa olevaa lainsäädäntöä, ei valmistella kokonaan uutta lakia.

Erityisen ongelmallisena työryhmän esityksessä voidaan pitää lain soveltamisalan mittavaa laajentamista. Suunniteltu muutos tulisi lisäämään merkittävästi lain piiriin tulevien yhteisöjen hallinnollista taakkaa ja kustannuksia, eikä näiden vaikutuksia työryhmän mietinnössä käsitellä riittävällä tavalla. Maan hallitus on hallitusohjelmassaan sitoutunut siihen, että yritysten hallinnollinen taakka ei hallituskauden aikana kasva. Tämän sitoumuksen tulisi koskea myös julkisesti omistettuja yhteisöjä. Soveltamisalan laajennus olisi selkeästi hallitusohjelman tavoitteita vastaan.

LAUSUNTO

Soveltamisalan laajentamisella voi lisäksi ainakin joissakin yhteisöissä olla ennalta tiedostamattomia tai ainakin vaikeasti hahmotettavia vaikutuksia yleisen turvallisuuden näkökulmasta, huomioiden vallitsevan globaalin turvallisuustilanteen nopean heikentymisen. Julkisuusperiaate ei voi oikeushyvänä ohittaa yhteiskunnan tai yksilön yleisen turvallisuuden ensisijaisuutta. Finnpilotin näkemyksen mukaan julkisuuslain soveltamisessa ratkaisevana lähtökohtana tulisi ensisijaisesti tarkastella toiminnan luonnetta, eikä pelkästään yhteisön julkista omistamista. Finnpilotin harjoittamaan luotsaustoimintaan liittyy paljon turvallisuuskriittisiä elementtejä ja tietoja, joiden saattaminen julkisuuslain laajentamisella kaikkien saataville, olisi vakavassa ristiriidassa kansallisen turvallisuuden vaatimusten näkökulmasta.

Mietinnössä olisi ollut myös tarpeellista ottaa kantaa ”kiusallaan tai ilman perusteltua syytä tehtyjen tietopyyntöjen” aiheuttamaan ylimääräiseen hallinnolliseen taakkaan ja siihen miten tällaisia tilanteita voitaisiin hallita. Mainitsematta ei voi myöskään jättää sitä tosiasiaa, että julkisuuslain mukanaan tuoma virkavastuu ja lisääntyvä hallinnollinen taakka, tulee entisestään vähentämään julkisesti omistettujen yhteisöjen vetovoimaa työnantajina.

Julkisuusperiaatteen ja avoimuuden toteuttaminen muilla tavoin

Kuten todettua, pitää Finnpilot sinällään julkisuusperiaatteen ja siihen liittyvän avoimuuden toteutumista tärkeänä periaatteena, josta tulee huolehtia. Avoimuutta ja läpinäkyvyyttä voidaan kuitenkin toteuttaa myös muilla keinoin, kuin laajentamalla julkisuuslain soveltamisalaa työryhmän ehdottamalla tavalla.

Finnpilot Pilotage Oy on Suomen valtion kokonaan omistama erityistehtävayhtiö, jonka yksinomainen lakisääteinen tehtävä on tarjota luotsauspalveluita ja sitä kautta huolehtia merenkulun turvallisuudesta kaikissa olosuhteissa. Yhtiön toiminnassa korostuvat jo tällä hetkellä avoimuuden sekä kustannustehokkuuden vaatimukset. Valtionyhtiöiden hallinnoinnista säädetään laissa valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta. Finnpilotin hallinnointi perustuu

LAUSUNTO

yhtiömuotonsa vuoksi osakeyhtiölakiin, jonka lisäksi toimintaa ohjataan luotsauslaissa ja erilaisissa viranmaismääräyksissä. Omistajanhjauksesta vastaa valtioneuvoston kanslia. Yhtiö soveltaa toiminnassaan täysimääräisesti myös hankintalakia (1397/2016), joka sekin osaltaan lisää toiminnan läpinäkyvyyttä.

Finnpilot vastustaa julkisuuslain soveltamisalan laajentamista työryhmän esittämällä tavalla. Voimassa olevan julkisuuslain säännöksiä voidaan kehittää ilman julkisuuslain kokonaisuudistusta. Jos Finnpilot halutaan saattaa julkisuuslain soveltamisalan piiriin, tulisi julkisuuslain soveltaminen rajoittaa kuitenkin kattamaan vain toimintaa, jossa yhtiö tosiasiallisesti käyttää julkista valtaa. Ainut tällainen toiminta voi olla luotsaustutkintopalvelujen tuottaminen luotsiksi aikoville luonnollisille henkilöille.

Helsingissä 15.2.2024

Finnpilot Pilotage Oy

Olli Nurminen

Johtaja, henkilöstö- ja lakiasiat